

Główny Inspektor Ochrony Środowiska

Zatwierdzam

**Sprawozdanie z realizacji zadań
Sekretariatu ds. Morza Bałtyckiego
za rok 2013**

Warszawa, marzec 2014 r.

Spis treści:	strona
1. Wprowadzenie	3
2. Konwencja Helsińska	4
2.1. Ramy Działania	4
2.2. Współpraca SMB z innymi jednostkami na szczeblu krajowym	5
2.3. Działania w ramach grup roboczych HELCOM	6
2.3.1. Grupa ds. wdrażania podejścia ekosystemowego (HELCOM GEAR)	6
2.3.2. Grupa robocza ds. ochrony przyrody i bioróżnorodności (HELCOM HABITAT)	6
2.3.3. Grupa robocza ds. zanieczyszczeń pochodzenia lądowego (HELCOM LAND)	7
2.3.4. Grupa robocza ds. morskich (HELCOM MARITIME)	8
2.3.5. Grupa robocza ds. monitoringu i ocen (HELCOM MONAS)	8
2.3.6. Grupa robocza ds. reagowania (HELCOM RESPONSE)	9
2.3.7. Forum Rybołówstwa i Środowiska (HELCOM FISH/ENV)	10
2.3.8. Forum Rolno-Środowiskowe (HELCOM AGRI/ENV)	10
2.3.9. Wspólna grupa robocza ds. planowania przestrzennego na morzu (HELCOM-VASAB)	10
2.3.10. Posiedzenia HELCOM wyższego szczebla	11
2.4. Krajowy Program Wdrażania Bałtyckiego Planu Działań	11
3. Strategia UE dla regionu Morza Bałtyckiego	13
3.1. Ramy Działania	13
3.2. Działania w ramach Obszaru Priorytetowego Biogeny (PA NUTRI)	14
3.3. Projekt flagowy w ramach Obszaru Priorytetowego HAZARDS	17
4. Ramowa Dyrektywa w sprawie Strategii Morskiej	19
4.1. Ramy Działania	19
4.2. Bieżące Działania	20
5. Inne działania SMB	21
5.1. Udział w realizacji Polityki Morskiej RP	21
5.2. Bałtycki Okrągły Stół	21
6. Organizacja spotkań krajowych i międzynarodowych przez SMB	22
7. Finansowanie prac SMB	23
8. Podsumowanie	24

1. Wprowadzenie

Podjęte przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w 2013 r. działania w zakresie ochrony stanu środowiska morskiego Morza Bałtyckiego skoncentrowane były na podtrzymaniu i rozwijaniu koncepcji synergii między różnymi inicjatywami międzynarodowymi, jak również dążeniu do harmonizacji przepisów obowiązującego prawa.

W szczególności, podejmowane działania skupione były na wypełnianiu międzynarodowych zobowiązań Polski wynikających z Konwencji Helsińskiej, Strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego oraz Ramowej Dyrektywy w sprawie Strategii Morskiej.

Głównym wyzwaniem dla Głównego Inspektoratu w 2013 r. była kontynuacja efektywnej realizacji zadań Polski wynikających ze zobowiązań międzynarodowych, m. in. poprzez zapewnienie odpowiedniej reprezentacji Polski na spotkaniach wysokiego szczebla, zapewnienie udziału przedstawicieli resortów oraz ekspertów w spotkaniach stałych i ad hoc grup roboczych HELCOM, spotkaniach związanych z wdrażaniem Strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego, oraz spotkaniach związanych z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy ws. Strategii Morskiej, jak również przeprowadzenie analizy bieżących materiałów roboczych w zakresie ochrony stanu środowiska morskiego Morza Bałtyckiego pod kątem konieczności podjęcia odpowiednich działań przez stronę polską, przy zachowaniu synergii między tymi działaniami.

Sekretariat ds. Morza Bałtyckiego (SMB) usytuowany w GIOŚ, realizując swoje zadania ściśle współpracował z komórkami organizacyjnymi GIOŚ, odpowiednimi jednostkami organizacyjnymi resortu środowiska oraz innymi resortami, stosownie do ich właściwości, jak również z przedstawicielami środowisk naukowych.

2. Konwencja Helsińska

2.1. Ramy Działania

Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, sporządzona w Helsinkach dnia 9 kwietnia 1992 r. (Dz. U. z 2000 r. Nr 28, poz. 346) zwana „Konwencją Helsińską”, została ratyfikowana przez Polskę dnia 8 października 1999 r. i weszła w życie dnia 17 stycznia 2000 r. Konwencja ta, zastąpiła Konwencję o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego sporządzoną w Helsinkach dnia 22 marca 1974 r. (Dz. U. z 1980 r. Nr 18, poz. 64).

Podstawowym celem Konwencji jest kompleksowa ochrona środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego. Działania podejmowane w ramach Konwencji dotyczą wód morskich Państw-Stron, wód wewnętrznych oraz całego obszaru zlewiska Morza Bałtyckiego, w którym zawiera się praktycznie całe terytorium Polski. Cele Konwencji realizowane są poprzez stosowne uzgodnienia, podejmowane decyzje i przyjmowanie zaleceń w ramach skoordynowanej współpracy na poziomie krajowym i międzynarodowym, a następnie ich wdrażanie poprzez odpowiednie działania prawno-administracyjne, inwestycyjne, edukacyjno-szkoleniowe, kontrolne, monitoringowe i inne.

Organem wykonawczym Konwencji Helsińskiej jest Komisja ochrony środowiska morskiego Morza Bałtyckiego (Komisja Helsińska, HELCOM), która prowadzi obserwacje wdrażania Konwencji i podejmuje decyzje służące realizacji założonych celów. Działalność merytoryczna Komisji w 2013 r. prowadzona była w ramach następujących podstawowych grup roboczych:

HELCOM GEAR	Grupa ds. wdrażania podejścia ekosystemowego
HELCOM HABITAT	Grupa ds. ochrony przyrody i różnorodności biologicznej
HELCOM LAND	Grupa ds. zanieczyszczeń pochodzenia lądowego
HELCOM MARITIME	Grupa ds. morskich
HELCOM MONAS	Grupa ds. monitoringu i ocen
HELCOM RESPONSE	Grupa ds. reagowania

oraz platform dialogu i współpracy:

HELCOM AGRI/ENV FORUM	Forum Rolno-Środowiskowe
HELCOM FISH/ENV FORUM	Forum Rybołówczo-Środowiskowe
HELCOM VASAB MSP WG	Wspólna grupa robocza HELCOM-VASAB ds. Planowania Przestrzennego na Morzu

2.2. *Koordinacja zadań na poziomie krajowym*

Prace SMB w roku 2013 koncentrowały się na zapewnieniu udziału odpowiednich przedstawicieli resortów i właściwych ekspertów w spotkaniach grup roboczych HELCOM, analizowaniu dokumentów i materiałów roboczych otrzymywanych z sekretariatu HELCOM pod kątem konieczności podjęcia odpowiednich działań przez stronę polską, współpracy z jednostkami wykonawczymi w celu wypracowania stanowisk strony polskiej w odniesieniu do dokumentów, planów prac, zaleceń i rozwiązań służących realizacji celów Konwencji, przygotowywaniu instrukcji wyjazdowych dla delegowanych na spotkania wysokiego szczebla, spotkania grup roboczych i inne spotkania organizowane w ramach HELCOM, a także na aktualizacji Wstępnego Krajowego Programu Wdrożenia Bałtyckiego Planu Działań HELCOM.

W celu zapewnienia realizacji bieżących zadań podejmowanych w ramach poszczególnych grup roboczych HELCOM i platform międzysektorowych HELCOM, SMB prowadził stałą współpracę z przedstawicielami urzędów i środowiskiem naukowym.

Jednostki współpracujące w ramach grup roboczych HELCOM

GEAR	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
HABITAT	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju urzędy morskie Morski Instytut Rybacki – Państwowy Instytut Badawczy w Gdyni Uniwersytet Gdański Instytut Morski w Gdańsku
LAND	Ministerstwo Gospodarki Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi Ministerstwo Środowiska Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju Departament Monitoringu i Informacji o Środowisku, GIOŚ
MARITIME	Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
MONAS	Departament Monitoringu i Informacji o Środowisku, GIOŚ Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej– Państwowy Instytut Badawczy Instytut Oceanologii Państwowej Akademii Nauk Centralne Laboratorium Ochrony Radiologicznej w Warszawie Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Gdańsku

	Instytut Morski w Gdańsku Morski Instytut Rybacki – Państwowy Instytut Badawczy w Gdyni Państwowy Instytut Weterynarii w Puławach
RESPONSE	Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju

Jednostki współpracujące w ramach platform dialogu

HELCOM AGRI/ENV FORUM	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi Ministerstwo Gospodarki
HELCOM FISH/ENV FORUM	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Joint HELCOM-VASAB WG on MSP	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska Urząd Morski w Gdyni

2.3. *Działania podejmowane w ramach grup roboczych*

2.3.1. Grupa ds. wdrażania podejścia ekosystemowego (HELCOM GEAR)

W 2012 r. decyzją podjętą na posiedzeniu Komisji Helsińskiej (HELCOM 33/2012) powołano grupę HELCOM ds. wdrażania podejścia ekosystemowego (HELCOM GEAR). Prace tej grupy mają ułatwić realizację Bałtyckiego Planu Działań HELCOM i wzmocnić synergię działań pomiędzy Bałtyckim Planem Działań HELCOM a Dyrektywą Ramową ws. Strategii Morskiej, szczególnie pod kątem wdrażania podejścia ekosystemowego.

W 2013 r. odbyły się trzy spotkania, poświęcone głównie wymianie informacji na temat realizacji Bałtyckiego Planu Działań w kontekście wdrażania Dyrektywy Ramowej ws. Strategii Morskiej, pracom dotyczącym rewizji ustaleń BSAP i przygotowania Deklaracji Ministerialnej na Konferencję Ministerialną 2013, a także na koordynacji działań zmierzających do zapewnienia ekosystemowego podejścia.

2.3.2 Grupa robocza ds. ochrony przyrody i różnorodności biologicznej (HELCOM HABITAT)

Celem działalności Grupy ds. ochrony przyrody i różnorodności biologicznej (HELCOM HABITAT) jest zapewnienie odpowiednich danych o siedliskach i gatunkach, które mogą być wykorzystywane m.in. przez pozostałe grupy robocze HELCOM w celu podjęcia odpowiednich działań na rzecz ograniczenia wpływu działalności antropogenicznej na różnorodność biologiczną i wprowadzania w życie rozwiązań opartych o podejście ekosystemowe w ramach Zintegrowanego Zarządzania Obszarami Przybrzeżnymi (*Integrated Coastal Zone Management - ICZM*).

Podczas spotkania grupy HELCOM HABITAT 15/2013 zatwierdzono ostatecznie raport grupy HELCOM RED LIST w sprawie czerwonej listy gatunków i siedlisk Bałtyku. Raport ten został zaprezentowany podczas Konferencji Ministerialnej w 2013 r. Dyskusja dotyczyła również sieci Bałtyckich Obszarów Chronionych HELCOM (HELCOM BSPA) w kontekście obszarów NATURA 2000, projektu HELCOM PROTECT (którego celem jest aktualizacja bazy danych BSPA), gatunków nierodzimych, planów ochrony fok, projektu BALTFIMPA (którego celem jest minimalizowanie oddziaływania rybołówstwa na środowisko), oraz projektu HELCOM STURGEON dot. ochrony jesiotra.

2.3.3. Grupa robocza ds. zanieczyszczeń pochodzenia lądowego (HELCOM LAND)

Priorytetowe obszary działalności grupy HELCOM LAND to eutrofizacja i niebezpieczne substancje oraz wdrożenie działań wspólnego Kompleksowego Programu Działań na Rzecz Środowiska Morza Bałtyckiego tj.: *Implementation of the Baltic Sea Joint Comprehensive Environmental Action Programme* (JCP). Grupa HELCOM LAND zajmuje się problemem zrzutu zanieczyszczeń ze wszystkich źródeł pochodzenia lądowego do Morza Bałtyckiego. Grupa LAND co do zasady zobowiązana jest do identyfikacji lądowych źródeł zanieczyszczeń substancji odżywczych i niebezpiecznych i do przedstawiania właściwych propozycji działań, które należałoby podjąć w celu ograniczenia zrzutów zanieczyszczeń do Bałtyku. W efekcie podejmowanych wysiłków powstał dokument pn. „Najlepsze Dostępne Techniki i Najlepsze Praktyki Środowiskowe” - *Best Available Techniques (BAT) and Best Environmental Practices (BEP)*.

Eutrofizacja

Dążąc do ograniczenia procesu eutrofizacji od dnia 30 czerwca 2013 r. zostały w Polsce wprowadzone limity w zakresie stosowania fosforu w detergentach piorących dla konsumentów, natomiast od dnia 1 stycznia 2017 r. przewiduje się wprowadzenie ograniczeń w zakresie stosowania fosforu w detergentach do automatycznych zmywarek do naczyń dla konsumentów. Ograniczenia te są wynikiem wdrażania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 259/2012 z dnia 14 marca 2012 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 648/2004 w odniesieniu do stosowania fosforanów i innych związków fosforu w detergentach dla konsumentów przeznaczonych do prania i detergentach dla konsumentów przeznaczonych do automatycznych zmywarek do naczyń (Dz. Urz. UE L 94 z 30.03.2012 r., str.16), które obowiązuje na terenie UE.

W lipcu 2013 na wniosek Ministrów Środowiska Polski i Finlandii przeprowadzono wspólne polsko-fińskie pobory prób wody w okolicach składowisk fosfogipsów w Wiślinie i Policach w celu oceny ich oddziaływania na środowisko Morza Bałtyckiego. W efekcie prowadzonych prac powstał wspólny raport.

Strona polska wraz ze stroną rosyjską podjęła wysiłki na rzecz opracowania dokumentu HELCOM *Guidance on nomination of environmentally sound techniques and practices to a Catalogue of Green Baltic Practices* dotyczącego zasad przyznawania wyróżnień w zakresie zastosowania przyjaznych środowisku technologii.

JCP - Wspólny Kompleksowy Program Działań na Rzecz Środowiska Morza Bałtyckiego

Konieczne jest podejmowanie działań przez Ministerstwo Gospodarki na rzecz skreślenia ostatnich 4 z 19 zakładów przemysłowych zidentyfikowanych jako obiekty niespełniające wymogów Zaleceń HELCOM, które pozostają na liście aktywnych HOT-SPOTów.

2.3.4. Grupa robocza ds. morskich (HELCOM MARITIME)

Postępujący wzrost natężenia transportu morskiego zagraża wrażliwemu ekosystemowi morskemu. W celu zapewnienia zrównoważonego korzystania ze środowiska morskiego oraz zapobiegania wycieku zanieczyszczeń ze statków powołano grupę roboczą HELCOM MARITIME. Do zadań grupy należy zapewnienie poprzez ścisłą współpracę międzynarodową przestrzegania i egzekwowania przyjętych regulacji prawnych, jak również identyfikacja oraz promocja działań mających na celu ograniczenie zanieczyszczeń powodowanych przez transport morski, przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa nawigacji.

W 2013 r. odbyły się dwa posiedzenia grupy roboczej HELCOM MARITIME 12/2013 i 13/2013. Przedmiotem prac były kwestie wynikające z realizacji Bałtyckiego Planu Działań HELCOM, w tym problematyka emisji tlenków siarki i azotu ze statków. Rzeczpospolita Polska postulowała za równoczesnym ustanowieniem nowego obszaru (ECA NO_x) dla Morza Północnego. Podjęto również dialog w zakresie możliwości przygotowania do wyznaczenia Morza Bałtyckiego przez Międzynarodową Organizację Morską (IMO) obszarem specjalnym w zakresie Załącznika IV do Konwencji MARPOL. Od 1 stycznia 2013 r. liniowce i statki pasażerskie zostały zobowiązane do poddawania ścieków uzdatnianiu w celu usunięcia związków odżywczych lub do dostarczania ich do portowych stacji odbiorczych. Poruszano również problem podłączenia urządzeń odbioru ścieków ze statków do oczyszczalni ścieków. Dodatkowo, przedstawiciele Polski wzięli udział w spotkaniu dot. platformy współpracy w zakresie portowych urządzeń odbiorczych (Port Reception Facilities Cooperation Platform).

W ramach współpracy HELCOM-OSPAR (*Joint HELCOM/OSPAR Task Group on Ballast Water Exemption 2/2013 i 3/2013*), strona Polska uczestniczyła w opracowaniu wspólnych wytycznych w zakresie przyznawania statkom zwolnień ze stosowania procedur postępowania z wodami balastowymi i osadami.

2.3.5. Grupa robocza ds. monitoringu i ocen (HELCOM MONAS)

Głównym zadaniem grupy roboczej HELCOM MONAS jest koordynacja i wdrożenie monitoringu środowiska morskiego i oceny działań realizowanych w ramach HELCOM, włączając w to kontrolę jakości i dane powiązane ze Strategią Monitoringu i Oceny HELCOM przyjętą w 2005 r. Grupa MONAS jest również zobowiązana do technicznego

i merytorycznego wsparcia wdrażania Bałtyckiego Planu Działań i koordynowania wdrażania aktualnych zaleceń w tematycznym zakresie grupy.

W ramach HELCOM MONAS opracowywane są m.in. zestawy podstawowych wskaźników na potrzeby oceny stanu środowiska, oceny tematyczne i ocena holistyczna. Jednocześnie HELCOM MONAS m.in. koordynuje realizację cyklicznych projektów jak np. *Pollution Load Compilation* (PLC). Prowadzi nadzór nad pracami grup tematycznych np. HELCOM MORS, HELCOM LOAD czy HELCOM MUNI. Ponadto HELCOM MONAS we współpracy z pozostałymi grupami HELCOM zaangażowana jest w proces rewizji celów środowiskowych Bałtyckiego Planu Działań.

W 2013 r. prace grupy HELCOM MONAS 18/2013 dotyczyły przede wszystkim uzgodnienia zrewidowanych celów środowiskowych BSAP w tym celów redukcyjnych zrzutów substancji biogennej. Podczas HELCOM MONAS 19/2013 przyjęta została zrewidowana Strategia Monitoringu i Ocen HELCOM oraz ustalono, że weryfikacja międzynarodowego programu monitoringu zostanie zakończona w 2015 r., a także uzgodniono, że kolejna holistyczna ocena stanu zdrowia ekosystemu Morza Bałtyckiego zostanie opracowana do końca 2016 r. Strona polska poinformowała o rozpoczęciu rewizji planów gospodarowania wodami w zlewniach w odniesieniu do oceny presji i celów środowiskowych.

W ramach wsparcia procesu przygotowań do Konferencji Ministerialnej odbyły się z udziałem przedstawicieli Polski dwa warsztaty dotyczące rewizji maksymalnie dopuszczalnych zrzutów substancji biogennej (MAI) oraz celów redukcyjnych (CART) (HELCOM MAI/CART WS). W 2013 r. odbyły się 2 spotkania grupy HELCOM LOAD 5/2013 i 6/2013. Przedstawiciele Polski uczestniczyli w spotkaniach grup roboczych m.in. HELCOM PLC 5.5 3/2013 4/2013 5/2013, HELCOM PLC 6 2/2013 3/2013, HELCOM PLUS 2/2013 i 3/2013, a także HELCOM MORE 4 5/2013 i 6/2013, 7/2013 HELCOM CORESET, HELCOM CORE EUTRO, HELCOM PEG, HELCOM ZEN QAI, HELCOM MORS EG, oraz w spotkaniu projektu BALSAM.

Przedstawiciele GIOŚ wzięli udział w szóstym finalnym spotkaniu grupy HELCOM MUNI, którego rezultatem było ostateczne uzgodnienie raportu dotyczącego broni chemicznej, z wnioskiem o przedłożenie go do zatwierdzenia podczas Konferencji Ministerialnej w październiku 2013 r. Strona polska zawnioskowała o utworzenie grupy roboczej zajmującej się oceną ryzyka środowiskowego związanego z zatopionymi w morzu obiektami (HELCOM SUBMERGED), która będzie kontynuowała prace HELCOM MUNI w rozszerzonym zakresie.

2.3.6. Grupa robocza ds. reagowania (HELCOM RESPONSE)

Grupa podejmuje działania mające na celu zapewnienie szybkiego krajowego i międzynarodowego reagowania na zanieczyszczenia spowodowane wypadkami na morzu, analizę rozwoju transportu morskiego na Bałtyku i zbadania możliwego wpływu nowych rozwiązań na współpracę międzynarodową w odniesieniu do reagowania na zanieczyszczenia,

koordynację powietrznej obserwacji morskich szlaków żeglugowych w celu zapewnienia pełnego obrazu zanieczyszczeń pochodzących z transportu morskiego oraz pomocy w identyfikacji zanieczyszczających. Opracowywane są zalecenia dotyczące m.in. kwestii wzmocnienia współpracy w podregionach w zakresie reagowania na rozlewy olejowe, zapewnienia odpowiedniego poziomu zdolności reagowania na wypadki i potencjału ratowniczego, rozwoju i wykorzystywania systemów prognozowania przemieszczania się rozlewów olejowych i innych szkodliwych substancji w Bałtyku.

W 2013 r. odbyło się jedno spotkanie grupy HELCOM RESPONSE 17/2013, na którym omówiono m.in. kwestie związane z postępowaniem w realizacji Bałtyckiego Planu Działań w zakresie reagowania oraz z oceną ryzyka wypadków morskich, potrzebą poprawy zdolności reagowania i konieczności przyszłych inwestycji, a także propozycją zmiany Aneksu VII do Konwencji Helsińskiej. Strona polska wzięła udział w dyskusji - dotyczącej współpracy na wypadek operacji zwalczania zanieczyszczeń olejowych lub innych niebezpiecznych substancji na brzegu morskim w tym wdrażanie do krajowych planów zwalczania zagrożeń i zanieczyszczeń środowiska morskiego. W ramach prac grupy HELCOM EWG SHORLINE 5/2013 i 6/2013 omówiono kwestie instrukcji reagowania na zanieczyszczenia w strefie przybrzeżnej

2.3.7. Forum Rybołówstwa i Środowiska (HELCOM FISH/ENV)

Forum Rybołówstwa i Środowiska jest platformą dialogu w zakresie morskiej różnorodności biologicznej i zrównoważonego rybołówstwa, którego pierwsze spotkanie odbyło się w roku 2008 r. W 2013 r. odbyło się jedno spotkanie HELCOM FISH/ENV 9/2013 z udziałem przedstawicieli Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, na którym omówiono m.in. wdrażanie Bałtyckiego Planu Działań HELCOM w zakresie kwestii związanych z ochroną ryb i rybołówstwem oraz kwestie związane z wdrażaniem projektu BALTFIMPA dotyczącym zarządzania rybołówstwem na obszarach chronionych.

2.3.8. Forum Rolno-Środowiskowe (HELCOM AGRI/ENV)

Forum Rolno-Środowiskowe jest platformą dialogu w zakresie rozwijania i stosowania praktyk rolnictwa zrównoważonego przy minimalizacji negatywnego wpływu na środowisko Morza Bałtyckiego, którego pierwsze spotkanie odbyło się w roku 2010 r. W 2013 r. odbyło się jedno forum HELCOM AGRI/ENV 5/2013 z udziałem przedstawiciela Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, na którym omówiono m.in. kwestię wdrażania Bałtyckiego Planu Działań HELCOM w zakresie rolnictwa, a także powiązanie działań HELCOM z celami Strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (obszary priorytetowe NUTRI i AGRI).

2.3.9. Grupa robocza ds. planowania przestrzennego na morzu (HELCOM-VASAB)

Wspólna grupa robocza HELCOM-VASAB ds. Planowania Przestrzennego na Morzu jest platformą współpracy dla wypracowania spójnych zasad planowania przestrzennego na morzu. W 2013 r. odbyły się dwa spotkania z udziałem przedstawicieli Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, na których omówiono m.in. postęp w zakresie wypracowywania

spójnych zasad planowania przestrzennego, międzynarodowe uregulowania w zakresie planowania przestrzennego, podejścia ekosystemowego w planowaniu przestrzennym, problematykę zintegrowanego zarządzania strefami brzegowymi oraz proces mapowania.

2.3.10. Posiedzenia HELCOM wyższego szczebla

Posiedzenia HELCOM wyższego szczebla: posiedzenia Komisji Helsińskiej (HELCOM) oraz spotkania Przewodniczących Delegacji HELCOM (HELCOM HOD) należą do cyklicznych spotkań na wyższym szczeblu. W skład Komisji Helsińskiej wchodzi reprezentanci wysokiego szczebla wszystkich nadbałtyckich Państw-Stron oraz Komisji Europejskiej. Posiedzenia Komisji Helsińskiej odbywają się raz do roku. W spotkaniach HELCOM HOD biorą udział przewodniczący poszczególnych narodowych delegacji reprezentujących dany kraj.

W 2013 roku Główny Inspektor Ochrony Środowiska, jako Przewodniczący Polskiej Delegacji brał udział w dorocznym spotkaniu Komisji Helsińskiej, oraz w pięciu posiedzeniach HELCOM HOD, których celem było przygotowanie Konferencji Ministerialnej w 2013 r., przegląd działalności Komisji Helsińskiej, omówienie zagadnień związanych z wdrażaniem Bałtyckiego Planu Działań HELCOM a także omówienie perspektywy budżetowej. Jednymi z naczelných tematów dyskusji były kwestie: zatwierdzenia wartości maksymalnych dopuszczalnych ładunków azotu i fosforu (Maximum Allowable Inputs – MAI) oraz celów redukcyjnych (Country Allocation Reduction Targets - CART) jak również przygotowania wniosku o ustanowienie Morza Bałtyckiego obszarem NECA (NOx Emission Control Area).

2.4. Krajowy Program Wdrażania Bałtyckiego Planu Działań (KPW BPD)

Obecne działania na rzecz ochrony Morza Bałtyckiego w ramach Konwencji Helsińskiej zakładają kontynuację procesu wdrażania Bałtyckiego Planu Działań (BPD), przyjętego na Konferencji Ministerialnej HELCOM dnia 15 listopada 2007 r. w Krakowie, który zakłada osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego Bałtyku do 2021 r. Główne kierunki działań skoncentrowano na czterech segmentach: eutrofizacji, substancjach niebezpiecznych, różnorodności biologicznej i ochronie środowiska naturalnego, oraz działalności na morzu. Państwa-Strony Konwencji Helsińskiej, przyjmując BPD, zobowiązały się do opracowania krajowych programów wdrażania (KPW) i przedstawienia ich na Konferencji Ministerialnej HELCOM w maju 2010 r. Polska, podczas konferencji w Moskwie, przedstawiła *Wstępny Krajowy Program Wdrażania Bałtyckiego Planu Działań HELCOM*, obejmujący wszystkie 4 segmenty BPD.

W ramach wypełniania zobowiązań przyjętych podczas Konferencji Ministerialnej HELCOM w Moskwie, w 2012 r. GIOŚ rozpoczął proces aktualizacji dokumentu, stąd w 2013 r. prowadzone były intensywne prace mające na celu uzupełnienie dokumentu o stosowny wkład jednostek według kompetencji, zarówno na poziomie wewnątrzresortowym,

międzyresortowym, jak i samorządowym. W efekcie powstał dokument pod nazwą „Krajowy Program Wdrażania Bałtyckiego Planu Działań”.

KPW BPD przewiduje m.in.:

- przeprowadzenie szkoleń dla właścicieli gospodarstw rolnych z zakresu opracowywania długoterminowych planów dla zrównoważonego nawożenia gruntów i promowania Dobrych Praktyk Rolniczych;
- promowanie i wspieranie budowy nowoczesnych przydomowych systemów ściekowych;
- opracowanie planów zarządzania Bałtyckimi Obszarami Chronionymi;
- opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich;
- rozbudowę infrastruktury portowej do odbioru ścieków ze statków.

W 2013 r. Sekretariat ds. Morza Bałtyckiego podjął również działania zmierzające do nadania wymiaru finansowego programowi. W rezultacie powstała ekspertyza pn. *Symulacja kosztów wprowadzenia w Polsce Krajowego Programu Wdrażania Bałtyckiego Planu Działań. Model Finansowy*, której wnioski posłużyły do formowania stanowiska Polski na forum HELCOM.

KONFERENCJA MINISTERIALNA HELCOM 2013

Na podstawie instrukcji otrzymanych od Ministra Środowiska, podczas Konferencji Ministerialnej HELCOM 2013, Przewodniczący Delegacji Polskiej, Główny Inspektor Ochrony Środowiska, zaprezentował stanowisko zgodnie z którym Polska zaakceptowała proponowane cele redukcyjne zrzutów substancji biogennej jako indykatywne w związku z niezakończonymi jeszcze konsultacjami wewnątrz kraju. W związku z powyższym, przyjmowany przez Polskę tekst Deklaracji Ministerialnej w części dotyczącej celów redukcyjnych dla Polski został opatrzony odpowiednim przypisem, tj.: At this point in time Poland accepts the Polish Country Allocated Reduction Targets as indicative due to the ongoing national consultations, and confirms their efforts to finalize these consultations as soon as possible.

W odniesieniu do zapisów Deklaracji Ministerialnej w części dot. rolnictwa zgodnie z prośbą i sugestiami resortu rolnictwa, odpowiednie zastrzeżenia zostały zgłoszone podczas posiedzenia przewodniczących delegacji w HELCOM (HOD 44/2013). Zgodnie z instrukcjami Ministra Środowiska, w imię kompromisu, podczas Konferencji Ministerialnej wszystkie ww. zastrzeżenia zostały zniesione z wnioskiem o odnotowanie ich w protokole z posiedzenia HOD 44/2013.

W przemówieniu podczas Konferencji Główny Inspektor Ochrony Środowiska wskazał na działania Polski zmierzające do poprawy stanu środowiska Morza Bałtyckiego, w tym m.in. na wdrażanie Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, na zwiększenie o 300% obszarów szczególnie narażonych, na wprowadzenie w 2013 r. limitów zawartości fosforu w proszkach do prania i planowane wprowadzenie limitów fosforu w detergentach do zmywarek do naczyń od 2017 r., na przyjęcie, w wyniku negocjacji Protokołu z Goteborga,

zobowiązania do redukcji emisji azotu do powietrza o 30% oraz na prowadzenie intensywnych prac związanych z oceną wpływu na środowisko morskie broni zatopionej w Bałtyku, jej lokalizacji oraz ewentualnego podjęcia działań w celu jej wydobycia.

Konferencję Ministerialną zdominowała debata wokół zgłoszonych przez stronę rosyjską zastrzeżeń odnośnie wniosku o ustanowienie Morza Bałtyckiego obszarem NECA. W rezultacie kilkugodzinnej debaty wypracowano rozwiązanie kompromisowe, które umożliwiło przyjęcie Deklaracji Ministerialnej przez wszystkie kraje.

3. *Strategia UE dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB)*

3.1. *Ramy Współpracy*

Strategia Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB) to pierwsza strategia makroregionalna UE. Idea wypracowania SUE RMB powstała w Parlamencie Europejskim (PE). Jej głównym celem jest zacieśnienie współpracy w regionie i wykorzystanie potencjału, jaki pojawił się wraz z rozszerzeniem UE w 2004 r. 10 czerwca 2009 r. Komisja Europejska przyjęła Komunikat dotyczący Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego. Dołączony został do niego Plan Działania, o który oparto implementację Strategii. Zawierał on listę obszarów priorytetowych i projektów flagowych oraz działań horyzontalnych.

Strategia ma charakter wewnątrzunijny. Nie została wyposażona we własne instytucje czy środki finansowe. Korzysta w tym zakresie z dostępnego instrumentarium, w tym finansowego. Istotną rolę w zakresie koordynacji, monitoringu i formułowania rekomendacji pełni Komisja Europejska.

Rolę ośrodka koordynującego wdrażanie Strategii w Polsce pełni Ministerstwo Spraw Zagranicznych jako Narodowy Punkt Kontaktowy (NPK). W dniu 5 września 2011 r. został utworzony Zespół Roboczy do spraw koordynacji wdrażania SUE RMB w Polsce jako organ opiniotwórczo – doradczy dla NPK. W jego skład wchodzi wszystkie podmioty zaangażowane w proces implementacyjny SUE RMB w Polsce.

W dn. 15 listopada 2011 r. Rada ds. Ogólnych (GAC) przyjęła wypracowane przez polską prezydencję w RUE Konkluzje ws. przeglądu SUE RMB. Było to zwieńczenie blisko rocznych działań Polski, mających na celu ocenę funkcjonowania SUE RMB. Konkluzje, wypracowane z zaangażowaniem szerokiej grupy podmiotów oraz instytucji, obejmują szereg praktycznych rekomendacji mających na celu usprawnienie wdrażania SUE RMB.

W ramach przeprowadzanej w 2012 r. rewizji Planu Działania SUE RMB wyznaczone zostały trzy główne cele Strategii: „ochrona stanu środowiska morskiego”, „zintegrowanie regionu”, „poprawa dobrobytu” oraz dodane nowe rozdziały poświęcone kwestiom zarządzania, roli i zakresu obowiązków interesariuszy oraz finansowania. Plan Działania zostanie uzupełniony o aneks zawierający wykaz wszystkich dotychczas zakończonych projektów flagowych oraz ich wyników.

W ramach celu „ochrona stanu środowiska morskiego” wyznaczono następujące cele szczegółowe:

1. Dążenie do zapewnienia czystych wód
2. Zachowanie różnorodności przyrodniczej i jej dobrego stanu
3. Zapewnienie czystej i bezpiecznej żeglugi
4. Zwiększenie efektywności współpracy

Dwoma najważniejszymi dokumentami, na jakie powołuje się Strategia w ramach pierwszego celu jest Bałtycki Plan Działań HELCOM oraz Ramowa Dyrektywa ws. Strategii Morskiej. Zatem horyzont czasowy osiągnięcia tego celu wyznaczono na lata 2020 (RDSM) oraz 2021 (HELCOM BSAP).

W rezultacie aktualizacji, Plan Działania Strategii objął 17 obszarów priorytetowych, w tym około 80 projektów flagowych oraz 5 działań horyzontalnych. Strategia jest realizowana w oparciu o środki z istniejących instrumentów finansowych UE, z budżetów narodowych oraz z międzynarodowych instytucji finansowych. Od 2013 r. jest również możliwość finansowania początkowego stadium funkcjonowania projektów flagowych ze środków *Seed Money Facility* – nowego mechanizmu finansowego w UE. Inne rekomendowane źródła początkowego finansowania projektów to: the CBSS support facility, Swedish Institute (SI) fund, Nordic Council of Minister fund.

Polska pełni funkcję współkoordynatora Obszaru Priorytetowego BIOGENY (ang. *Priority Area NUTRI*) pn. *redukcja zrzutów substancji biogennych do morza do akceptowalnego poziomu* (Główny Inspektorat Ochrony Środowiska wspólnie z Ministerstwem Środowiska Finlandii), Obszaru Priorytetowego INNO pn. *pełne wykorzystanie potencjału regionu w zakresie badań oraz innowacyjności* (Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego wspólnie ze Szwecją) oraz Obszaru Priorytetowego KULTURA (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego wspólnie z Niemcami). Polska jest również liderem w odniesieniu do kilku projektów flagowych oraz partnerem w licznych projektach SUE RMB.

Problematyka ujęta w projektach flagowych pokrywa się ze zobowiązaniami unijnymi, projektami już realizowanymi ze środków unijnych oraz działaniami m.in. Konwencji Helsińskiej (Plan Działania SUE RMB dla regionu Morza Bałtyckiego w dużej mierze inkorporuje Bałtycki Plan Działań HELCOM). Pozwala to na zapewnienie efektu synergii między różnymi inicjatywami, które mają wspólne cele.

3.2. Działania w ramach Obszaru Priorytetowego Biogeny (PA NUTRI)

GIOŚ jako współkoordynator Obszaru Priorytetowego Biogeny (PA NUTRI) monitoruje na bieżąco działania w zakresie wszystkich projektów flagowych realizowanych w ramach tego Obszaru, wspiera liderów projektów w razie wystąpienia problemów w implementacji oraz jest odpowiedzialny za przygotowanie dwuletniego raportu nt. postępów w implementacji założeń SUE RMB do Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Regionalnej (DG Regio).

W 2013 r. GIOŚ jako współkoordynator Obszaru Priorytetowego Biogeny realizował cele Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego m.in. poprzez zapewnianie odpowiedniego

wsparcia liderom projektów flagowych oraz innych projektów, których cele wpisują się w zadania OP Biogeny. Dzięki działalności GIOŚ interesariusze tego OP, w tym reprezentanci polskich instytucji, zostali zaktywizowani do opracowania międzynarodowych projektów, których tematyka obejmuje problem eutrofizacji i ograniczenie zrzutów substancji biogennych do Morza Bałtyckiego. W wyniku m.in. tych działań, w 2013 r. koordynatorzy otrzymali do oceny 13 propozycji nowych projektów, z których 4 (BEST, BBG, SUWMAB, BaRuWa) mają wstępnie zapewnione otrzymanie w 2014 roku dofinansowania z mechanizmu Seed Money Facility (w tym 2 projekty, których liderami są przedstawiciele polskich instytucji). Koordynatorzy uczestniczyli również w wymianie informacji i doświadczeń pomiędzy liderami pokrewnych tematycznie projektów i Obszarów Priorytetowych – dzięki rekomendacji Koordynatorów OP Biogeny dofinansowanie z mechanizmu Seed Money Facility mają szansę otrzymać również 3 projekty wpisujące się w cele PA Agri, HA Involve i HA Neighbours, a jednocześnie realizujące cele OP Biogeny - projekty o akronimach: CIRCUNUTS, IWAMA, WaterNets.

W ramach uzgadniania nowych programów unijnych w perspektywie finansowej 2014-2020 r. Koordynatorzy OP Biogeny przekazali informacje na temat priorytetów tego obszaru do instytucji odpowiedzialnych za opracowanie programów międzynarodowych (Program Region Morza Bałtyckiego, Program Południowy Bałtyk, Program Europa Środkowa) oraz krajowych po stronie polskiej (Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Program Operacyjny Inteligentny Rozwój, Regionalne Programy Operacyjne).

W trzecim kwartale 2013 r. Koordynatorzy OP Biogeny ze strony fińskiej zlecieli opracowanie badania obejmującego wszystkie kraje nadbałtyckie, mającego na celu identyfikację oraz określenie potencjalnych projektów flagowych do realizacji w ramach OP Biogeny w przyszłości – wyniki badania znane będą w 2014 r. Koordynatorzy OP Biogeny ze strony polskiej zapewnili wkład GIOŚ, MŚ, MRiRW oraz KZGW do ww. badania.

Udział w spotkaniach:

W lutym 2013 roku w Berlinie, w formule back-to-back ze spotkaniem dot. mechanizmu finansowego Seed Money Facility (SMF), odbyło się bilateralne spotkanie koordynatorów OP Biogeny, podczas którego omówiono plan działań na rok 2013 oraz możliwości, jakie daje SMF w zakresie pozyskania nowych projektów flagowych w ramach OP Biogeny. Instrument ten jest zarządzany przez *Investitionsbank Schleswig-Holstein* i służy rozwinięciu przyszłych projektów, będących w fazie przygotowawczej, tj. podczas tworzenia aplikacji do odpowiednich programów finansowych UE.

W kwietniu 2013 r. przedstawiciel GIOŚ brał udział w 4. Spotkaniu Roboczym SUERMB w Espoo, które dotyczyło poprawy komunikacji oraz zarządzania w SUERMB, a na 4. Forum Rolno-Środowiskowym HELCOM w Sztokholmie przedstawicielka GIOŚ w imieniu koordynatorów Obszaru Priorytetowego NUTRI zaprezentowała informacje nt. ostatnich działań podejmowanych w ramach OP NUTRI oraz efektu końcowego aktualizacji Planu Działania SUERMB. Delegowana przedstawiła możliwości finansowania projektów powstających w ramach SUERMB w ramach następujących źródeł finansowania: the

EUSBSR Seed Money Facility, the CBSS support facility, Swedish Institute (SI) fund, Nordic Council of Minister fund.

W maju 2013 r. w Warszawie odbyło się drugie spotkanie Komitetu Sterującego OP Biogeny. Podczas spotkania omówiono status aktualnie prowadzonych projektów flagowych oraz zaprezentowane zostały propozycje projektów będących w fazie przygotowawczej, ubiegających się o dofinansowanie z mechanizmu Seed Money Facility.

W czerwcu 2013 r. przedstawicielka polskich Koordynatorów OP Biogeny brała udział w warsztacie organizowanym w Sztokholmie przez HA Involve, dotyczącym wielopoziomowego zarządzania w SUERMB (Multi-level governance).

W sierpniu 2013 r. w Helsinkach w formule back-to-back z konferencją Greener Agriculture for a Bluer Baltic Sea (GABBS), odbyło się trzecie spotkanie Komitetu Sterującego OP Biogeny (KS). Głównym tematem spotkania było omówienie, ocena oraz selekcja projektów do poparcia spośród propozycji 13 projektów dotyczących problemu eutrofizacji Morza Bałtyckiego, ubiegających się o środki z SMF. Zgodnie z decyzją KS poparcie Koordynatorów OP Biogeny uzyskały 4 propozycje projektów.

Podczas konferencji GABBS w czasie segmentu *“Making it happen – all together”* w sesji: *“Policy comment – how to proceed”* Główny Inspektor Ochrony Środowiska podsumowując Konferencję przedstawił możliwości podejmowanych działań z punktu widzenia Przewodniczącego Delegacji HELCOM HOD oraz koordynatora Obszaru Priorytowego Biogeny. Główny Inspektor podkreślił możliwość wywierania wpływu przez segment rolnictwa na treść Deklaracji Ministerialnej oraz istotność działań realizowanych w ramach Bałtyckiego Planu Działań HELCOM. Ponadto, zaznaczył wagę projektów pilotażowych oraz farm demonstracyjnych, dla postępu we wdrażaniu BSAP, a także konieczność współpracy między projektami i programami. Główny Inspektor podkreślił kluczowe znaczenie biogenów, które nie powinny być traktowane wyłącznie jako zanieczyszczenie, ale jako zasoby możliwe do wykorzystania w produkcji. GIOŚ przekazał również informację o możliwości rozważania przez odpowiednie polskie ministerstwa organizacji kolejnej konferencji GABBS w Polsce.

We wrześniu 2013 r. przedstawicielka polskich Koordynatorów OP Biogeny brała udział w konferencji podsumowującej projekt flagowy OP Biogeny pn. *„Wdrażanie najlepszych praktyk rolniczych- Baltic Deal”*. Dzięki Baltic Deal rolnicy oraz organizacje doradztwa rolniczego mieli możliwość podniesienia swoich kompetencji dotyczących praktyk i działań rolno-środowiskowych. Polskim partnerem projektu było Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie – Oddział w Radomiu (CDR). Dzięki międzynarodowej współpracy w ramach Baltic Deal w Polsce obecnie funkcjonuje 48 pokazowych gospodarstw rolnych służących dalszej edukacji rolników z regionu Morza Bałtyckiego. Projekt ten wpisywał się w działania w ramach OP Biogeny pn. *„bardziej efektywne zarządzanie substancjami biogennymi”* i *„ułatwianie międzysektorowego dialogu politycznego”*.

W 2013 r. w Wilnie odbyło się 4. Doroczne Forum Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego. Forum, zorganizowane zostało pod hasłem *„Baltic Sea, Baltic Growth, Baltic*

Environment”. Delegowani brali udział w sesjach plenarnych i warsztatach, m.in. dot. finansowania projektów flagowych. Na otwarciu Forum zaprezentowany został film promujący 3 projekty realizowane w ramach SUERMB, w tym działania w ramach projektu flagowego dot. broni chemicznej z udziałem Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. W czasie Forum, w ramach *Networking Village* przedstawiciele GIOŚ przygotowali dwa stanowiska informacyjne/promocyjne: dla Obszaru Priorytetowego Biogeny (stanowisko prowadzone wspólnie z przedstawicielami projektów flagowych Baltic Deal i PRESTO) oraz stanowisko informacyjno/promocyjne dla projektów CHEMSEA/ UMBRELLA. Na stanowiskach delegowane przedstawiały aktualne działania realizowane w ramach OP Biogeny oraz projektów dot. zatopionej broni chemicznej. Delegowani omówili z przedstawicielką projektu HELCOM BASE koncepcję zorganizowania w 2014 r. międzynarodowego forum poświęconego projektom w Zalewie Wiślanym. Delegowani wzięli udział w dwóch spotkaniach Narodowych Punktów Kontaktowych (NCP), Koordynatorów Obszarów Priorytetowych (PAC), Liderów Działań Horyzontalnych (HAL) z Komisją Europejską (KE).

Back-to-back do Forum odbyło się również czwarte spotkanie Komitetu Sterującego OP Biogeny, na którym podstawowym zadaniem członków Komitetu była analiza i ocena sytuacji projektów, które uzyskały list poparcia koordynatorów OP Biogeny w ramach aplikowania o środki z mechanizmu Seed Money Facility, a także projektów kandydujących do statusu projektów flagowych w ramach OP Biogeny – SUWMAB, BaRuWa, BBG i BEST. Podczas spotkania omówione zostały również wstępne wyniki związane z realizowaną na zlecenie Ministerstwa Środowiska Finlandii ekspertyzą dotyczącą określenia projektów i inicjatyw dotyczących eutrofizacji realizowanych obecnie w regionie Morza Bałtyckiego.

W 2013 r., w ramach konsultacji kształtujących się międzynarodowych programów finansowych na lata 2014-2020, przedstawicielka OP Biogeny brała udział w konferencji podsumowującej South Baltic Programme (SBP) oraz spotkaniu Sekretariatu Technicznego SBP, na którym zaprezentowała cele i działania do realizacji w ramach OP Biogeny, które mogłyby być wspierane przez Program.

SMB był organizatorem/współorganizatorem spotkań koordynatorów oraz Komitetu Sterującego OP Biogeny.

3.3. Projekt flagowy w ramach Obszaru Priorytetowego HAZARDS

W ramach działania: „Rekultywacja i powstrzymanie” Obszaru Priorytetowego Substancje niebezpieczne (PA HAZARDS) pn. „*Ograniczanie użytkowania i wpływu substancji niebezpiecznych*” od 2009 roku Główny Inspektorat Ochrony Środowiska jest liderem projektu flagowego pn. „Ocena potrzeby usuwania broni chemicznej” (*Assess the need to clean up chemical weapons*). Projekt ten do 2013 r. realizowany był w ramach prac specjalnej grupy eksperckiej HELCOM MUNI (*ad hoc Expert Group to Update and Review The Existing Information on Dumped Chemical Munitions in the Baltic Sea*) mającej na celu przeprowadzenie przeglądu i aktualizację dostępnych informacji nt. broni chemicznej

zatopionej w Bałtyku i sporządzenie raportu. GIOŚ zapewnił udział ekspertów ze strony polskiej w pracach ww. grupy.

W ramach ww. projektu flagowego w 2013 r. nastąpiło ukończenie i przyjęcie na Konferencji Ministerialnej HELCOM raportu grupy HELCOM MUNI dot. zatopionej broni chemicznej w Bałtyku. Raport dostępny jest na stronie www.helcom.fi

W celu osiągnięcia synergii, w 2013 r. GIOŚ rozpoczął działania mające na celu identyfikację i zrzeszenie różnych projektów oraz inicjatyw związanych z zatopioną bronią chemiczną w regionie Morza Bałtyckiego. W konsekwencji tych działań projekt flagowy pn. „Ocena potrzeby usuwania broni chemicznej” został przekształcony w projekt klastrowy pn. UMBRELLA - „Liga na rzecz rekultywacji Morza Bałtyckiego w odniesieniu do zatopionej broni” (Underwater Munitions Baltic REmediation cluster LeAgu). W 2013 r. projekt obejmował działania grupy HELCOM MUNI, projekt CHEMSEA, projekt MODUM, współpracę z Międzynarodowym Dialogiem w sprawie Zatopionej Broni (IDUM) oraz współpracę z International Scientific Advisory Board on Sea-Dumped Chemical Weapons (ISAB).

Udział w spotkaniach:

Spotkanie Grupy Sterującej PA HAZARDS – podczas spotkania, które odbyło się w maju przedstawicielka GIOŚ zaprezentowała Grupie Sterującej PA HAZARDS informacje nt. dotychczasowych działań w ramach projektu flagowego dotyczącego zatopionej broni chemicznej oraz propozycję przekształcenia go w projekt klastrowy UMBRELLA. Propozycja została przyjęta przez członków Grupy Sterującej.

W kwietniu przedstawiciele GIOŚ współorganizowali spotkanie Sea Dumped Chemical Weapons Side Event w ramach 3. Konferencji Przeglądowej Konwencji o zakazie broni chemicznej (CWC), które odbyło się w siedzibie OPCW w Hadze. Podczas spotkania Główny Inspektor Ochrony Środowiska przedstawił działania dotyczące zatopionej broni chemicznej podejmowane przez Polskę w ostatnich latach. Na kolejnych współorganizowanych przez stronę polską spotkaniach z cyklu: Sea Dumped Chemical Weapons Side Event, które odbyły się w lipcu i grudniu w siedzibie OPCW w Hadze, przedstawicielka GIOŚ w imieniu Głównego Inspektora Ochrony Środowiska przedstawiła planowane działania poszerzenia dalszej współpracy w zakresie zatopionej broni chemicznej.

Projekt flagowy UMBRELLA, wspólnie z projektem CHEMSEA były promowane podczas 4. Dorocznego Forum SUERBM w Wilnie. Rozdawano opracowane w GIOŚ materiały informacyjne, a liderzy ww. projektów informowali o problemie zatopionej broni chemicznej w Bałtyku oraz promowali działania realizowane w regionie Morza Bałtyckiego w związku z koniecznością oszacowania zagrożenia, jakie ta broń ze sobą niesie. Na otwarciu Forum zaprezentowany został film promujący 3 projekty realizowane w ramach SUERMB, w tym działania w ramach projektu flagowego dot. broni chemicznej.

4. Ramowa Dyrektywa w sprawie Strategii Morskiej

4.1. Ramy Współpracy

Ramowa Dyrektywa 2008/58/EC w sprawie Strategii Morskiej (RDSM) została przyjęta 17.06.2008 r. decyzją Parlamentu Europejskiego i Rady. Decyzją Rady UE z 16.11.2009 RDSM została oficjalnie ogłoszona filarem środowiskowym Zintegrowanej Polityki Morskiej UE. Dyrektywa wprowadza ramy współpracy między państwami członkowskimi w celu zrównoważonego wykorzystania wód morskich.

Podstawowym celem dyrektywy jest osiągnięcie lub utrzymanie przez państwa członkowskie do 2020 dobrego stanu środowiska wód morskich. Każde państwo członkowskie, zgodnie z harmonogramem ustanowionym przez dyrektywę, jest zobowiązane do opracowania strategii morskiej dla własnych wód morskich.

Harmonogram między innymi przewiduje:

- dokonanie wstępnej oceny obecnego stanu środowiska danych wód morskich oraz oddziaływania na nie wynikającego z działalności człowieka,
- ustalenie dobrego stanu środowiska (GES) dla danych wód morskich,
- określenie celów środowiskowych i związanych z nimi wskaźników, opracowanie i wdrożenie programu monitorowania dla bieżącej oceny oraz regularnego uaktualniania celów,
- opracowanie i wdrożenie programu środków mających na celu osiągnięcie dobrego stanu środowiska w 2020.

W przypadku Morza Bałtyckiego głównym zagrożeniem dla jego stanu jest ilość zanieczyszczeń odprowadzanych z lądu. Koordynatorem procesu ograniczania ładunków zanieczyszczeń z lądu są organa gospodarki wodnej, które wykorzystują w tym celu obecne instrumenty wynikające z innych procesów unijnych, takich jak: wdrażanie Ramowej Dyrektywy Wodnej i dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych. Istotny udział w oddziaływaniu na stan ekosystemu morskiego ma również gospodarka morska oraz rybacka. Stąd we wdrażaniu wymagań dyrektywy i osiąganiu jej celów istotną rolę odgrywają resorty infrastruktury i rozwoju oraz rolnictwa.

RDSM jest obecnie wdrażana przez Komisję Europejską i państwa członkowskie. W 2009 roku w celu ułatwienia implementacji powołano platformę wdrożeniową na poziomie unijnym - Common Implementation Strategy (CIS), która działa pod przewodnictwem Dyrektorów Morskich. Jest ona odpowiedzialna za koordynację podejmowanych w krajach członkowskich UE działań związanych z problematyką wody i morza przy współpracy Dyrekcji Generalnej ds. Środowiska oraz Dyrekcji Generalnej ds. Morza Komisji Europejskiej, a w szczególności za wypracowywanie wspólnego podejścia i wytycznych, prowadzenie współpracy na poziomie eksperckim oraz prowadzenie badań i realizację projektów.

W ramach platformy wdrożeniowej CIS działają następujące grupy robocze: grupa robocza ds. dobrego statusu środowiskowego (GES), grupa robocza ds. wymiany danych, informacji i wiedzy (DIKE), grupa robocza ds. gospodarczych i społecznych ocen (ESA).

W styczniu 2011 r. decyzją Ministra Środowiska, GIOŚ został wyznaczony do pełnienia roli Dyrektora Morskiego, koordynującego wdrażanie RDSM.

Mając na względzie efekt synergii działań Główny Inspektor Ochrony Środowiska wziął pod uwagę konieczność powiązania celów i działań Konwencji Helsińskiej z wymaganiami Ramowej Dyrektywy w Sprawie Strategii Morskiej. Należy podkreślić, iż Dyrektywa odwołuje się do doświadczeń i celów konwencji morskich, stąd Polska aktywnie uczestnicząc w działaniach Konwencji o ochronie środowiska morskiego Morza Bałtyckiego jest przygotowana do wdrażania postanowień dyrektywy i realizuje je na podstawie zapisów ustawy z dnia 4 stycznia 2013 roku o zmianie ustawy Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r. nr 0, poz. 165).

4.2. Bieżące Działania

W dniu 4 stycznia 2013 r. Sejm RP uchwalił nowelizację ustawy Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 nr 0, poz. 165), która wdraża do prawa polskiego zapisy Ramowej Dyrektywy w sprawie Strategii Morskiej oraz określa kompetentne organy do jej implementacji.

W 2013 roku Główny Inspektorat Ochrony Środowiska przeprowadził konsultacje społeczne wstępnej oceny stanu środowiska wód morskich oraz zestawu właściwości typowych dla dobrego stanu środowiska wód morskich. W październiku 2013 roku uzgodnione z Prezesem KZGW, ministrem właściwym ds. gospodarki morskiej oraz ministrem właściwym ds. rybołówstwa ww. dokumenty zostały przekazane ministrowi ds. gospodarki wodnej do dalszego procedowania.

W 2013 r. Główny Inspektor wziął udział w 2 nieformalnych spotkaniach Dyrektorów Wodnych i Morskich w Dublinie oraz w Wilnie. Najważniejsze punkty porządku obrad dotyczyły omówienia tzw. oceny wstępnej Komisji Europejskiej (art. 12 MSFD) dotyczącej obowiązków raportowych (art. 8,9,10 MSFD) oraz powiązań działalności w ramach MSFD i Konwencji helsińskiej, projektu KE dyrektywy ws. morskiego planowania przestrzennego i zintegrowanego zarządzania obszarami przybrzeżnymi, zintegrowania prac Dyrektorów ds. Przyrody z Wodnymi i Morskimi.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska został wyznaczony do reprezentowania Polski w Komitecie Regulacyjnym powołanym na mocy art. 25 MSFD i brał udział w jego posiedzeniu w Brukseli w dniu 12 listopada 2013 r. Zasadniczym celem posiedzenia była akceptacja rozpoczęcia przeglądu Decyzji Komisji Europejskiej (KE) z dnia 1 września 2010 na temat kryteriów i standardów metodologicznych dotyczących „Dobrego Stanu Środowiskowego (GES)” wód morskich, ich uzupełnienia i doprecyzowania w kontekście wykonanej „Oceny wstępnej wód morskich (IA)” przez kraje członkowskie i udzielenia mandatu dla Grupy Koordynacyjnej ws. Strategii Morskiej (MSCG) do podjęcia prac w tym zakresie.

W 2013 r. przedstawiciele Głównego Inspektoratu uczestniczyli w spotkaniu Grupy Koordynacyjnej ws. Strategii Morskiej (MSCG) jak również brali udział w pracach grupy roboczej ds. dobrego stanu środowiska (GES) oraz grupy ds. wymiany danych i informacji (DIKE)., a także w grupie projektowej ds. opracowania przewodnika do monitoringu wód morskich i opracowania formularzy raportowych programów monitoringu wód morskich, powołanych przez Komisję Europejską w ramach Wspólnej Strategii Wdrażania dyrektywy.

5. Inne działania SMB

5.1. *Udział w realizacji Polityki Morskiej RP*

Nadmorskie położenie Rzeczypospolitej Polskiej stanowi szczególne dobro narodowe o strategicznym znaczeniu dla rozwoju społeczno-gospodarczego i bezpieczeństwa narodowego oraz dla pozycji kraju w regionie bałtyckim, Europie i na świecie. Powinno ono być jedną z podstawowych ram w kształtowaniu polityki rozwoju oraz zagospodarowania przestrzennego kraju, z uwzględnieniem wymogów ochrony środowiska naturalnego, stąd polityka morska Rzeczypospolitej Polskiej jest działaniem ogólnonarodowym o wymiarze międzynarodowym.

Zintegrowana polityka morska RP ma na celu integrację systemów nadzoru morskiego oraz zapewnienie wspólnej platformy wymiany informacji morskich. Wypracowanie zintegrowanej i długookresowej polityki morskiej Rzeczypospolitej Polskiej jest prowadzone na szczeblu ponadresortowym przez Międzyresortowy Zespół do spraw Polityki Morskiej Rzeczypospolitej Polskiej, który jest organem pomocniczym Prezesa Rady Ministrów, powołanym *Zarządzeniem Nr 103 Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 września 2008 r. w sprawie powołania Międzyresortowego Zespołu do spraw Polityki Morskiej Rzeczypospolitej Polskiej (M. P. Nr 70, poz. 635 oraz z 2009 r. Nr 34, poz. 503)*. Reprezentantem resortu środowiska w ww. Zespole jest Główny Inspektor Ochrony Środowiska.

W 2013 r. przedstawiciel GIOŚ brał udział w posiedzeniach Zespołu, podczas których omawiane były m.in. kwestie dotyczące polityki polarnej państwa, dyskutowano na temat doświadczeń i szans wynikających z wieloletniej obecności Polski w regionie Arktyki i Antarktyki. Przedstawiciel GIOŚ poinformował, że przy realizacji programu Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego, jako punkt odniesienia, zostaną uwzględnione badania prowadzone na stacji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu usytuowanej na Spitzbergenie.

Dodatkowo Sekretariat ds. Morza Bałtyckiego przekazał wkład do rocznego sprawozdania z realizacji zadań Zespołu.

5.2 *Bałtycki Okrągły Stół*

W dniu 28 października 2013 r. w siedzibie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska odbyła się konferencja pn. *Przyszłe scenariusze dla Morza Bałtyckiego - Bałtycki Okrągły Stół*. Było to pierwsze ogólnopolskie spotkanie, organizowane wspólnie przez GIOŚ oraz

WWF Polska, mające na celu zapewnienie dialogu i współpracy wśród różnych polskich interesariuszy Morza Bałtyckiego w kontekście ochrony środowiska morskiego.

W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele resortów środowiska, rolnictwa, gospodarki, infrastruktury i rozwoju, spraw zagranicznych oraz instytucji rządowych kluczowych dla realizacji celów HELCOM i SUE RMB. Do dyskusji zostali również zaproszeni przedstawiciele samorządów, organizacji pozarządowych oraz eksperci naukowci. Organizatorzy przedsięwzięcia zainicjowali dyskusję na temat możliwości pogodzenia interesów gospodarczych z interesami ochrony środowiska Bałtyku. Była to także próba rozwinięcia współpracy grup, których przedstawiciele wzięli udział w spotkaniu, w realizacji Bałtyckiego Planu Działań Komisji Helsińskiej (BPD HELCOM) oraz Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego, jak również określenia możliwych scenariuszy przyszłości dla Morza Bałtyckiego, w tym możliwych korzyści związanych z Planowaniem Przestrzennym na Morzu oraz Zintegrowanym Zarządzaniem Obszarami Przybrzeżnymi.

Podczas spotkania zaprezentowane zostały zobowiązania Polski w ramach Bałtyckiego Planu Działań HELCOM, w tym Krajowy Program Wdrażania BPD oraz dotychczasowe działania mające na celu poprawę stanu środowiska Bałtyku, jak również możliwości pozyskania wsparcia finansowego dla działań w zakresie ochrony środowiska morskiego. Ze strony przedstawicieli nauki podkreślana była potrzeba prowadzenia badań środowiska morskiego w celu posiadania aktualnych i rzetelnych danych, co warunkuje podejmowanie właściwych decyzji na różnych szczeblach administracji.

Uczestnicy spotkania podczas dyskusji wyrazili chęć kontynuacji udziału w następnych spotkaniach Bałtyckiego Okrągłego Stołu oraz podkreślili potrzebę dążenia do konsensusu i wypracowania wspólnych rozwiązań zarządzania zasobami morza z poszanowaniem jego walorów środowiskowych.

6. Organizacja/ współorganizacja spotkań krajowych i międzynarodowych przez SMB

W 2013 r. SMB zorganizował/ współorganizował oraz finansował/ współfinansował następujące spotkania:

- spotkanie koordynatorów OP Biogeny (21.02. 2013 r. w Berlinie)
- spotkanie grupy roboczej HELCOM PEG (8-12.04.2013 r. w Gdyni)
- kolacja służbowa na Sea Dumped Chemical Weapons Side Event podczas 3. Konferencji Przegładowej Konwencji o zakazie broni chemicznej (CWC) (15.04.2013 w Hadze)
- drugie spotkanie Komitetu Sterującego OP Biogeny (14.05, 2013 r. w Warszawie)
- spotkanie grupy eksperckiej HELCOM MUNI, (21-22.05.2013 r. w Sopocie)
- trzecie spotkanie Komitetu Sterującego OP Biogeny (26.08. 2013 r. w Helsinkach)
- spotkanie grupy HELCOM LOAD 6 (21-23.08.2013 r. w Warszawie)
- pierwszy Bałtycki Okrągły Stół (28.10.2013 r. w Warszawie)
- czwarte spotkanie Komitetu Sterującego OP Biogeny (13.11. 2013 r. w Wilnie)

7. *Finansowanie prac SMB*

Wydatki związane z funkcjonowaniem SMB **finansowane przez NFOŚiGW** w 2013 r. kwalifikowały się do następujących kategorii:

- **usługi niematerialne** (opinie prawne, ekspertyzy, tłumaczenia dokumentów, usługi hotelarsko – gastronomiczne, logistyczne, promocyjne i inne związane z obsługą organizowanych spotkań i konferencji), w tym:

Opracowania, ekspertyzy, tłumaczenia, usługi promocyjne w tym: 22 tłumaczenia na potrzeby pracy realizowanej w ramach SMB, zlecenie 2 ekspertyz: ekspertyza dotycząca opracowanego w 2013 roku raportu HELCOM dot. zatopionej broni chemicznej w Morzu Bałtyckim, ekspertyza nadająca wymiar finansowy Krajowemu Programowi Wdrażania Bałtyckiego Planu Działań HELCOM oraz zlecenie opracowania i druku materiałów promocyjnych, w tym ulotek nt. projektu flagowego dotyczącego zatopionej broni.

Organizacja spotkań: sfinansowanie organizacji w kraju 4 spotkań międzynarodowych i 1 spotkania międzynarodowego w Holandii.

- **wynagrodzenie bezosobowe** - podpisanie umów-zleceń z 1 osobą zatrudnioną do obsługi SMB;

- **koszty delegacji krajowych** - zrealizowanie 4 wyjazdów ekspertów zewnętrznych bądź pracowników GIOŚ na delegacje krajowe;

- **koszty delegacji zagranicznych** - zrealizowanie 63 wyjazdów ekspertów zewnętrznych bądź pracowników GIOŚ na delegacje zagraniczne.

Umowa z NFOŚiGW nr 568/2012/Wn-50/NE-WM/D GIOŚ z dnia 30.08.2012 r. została rozliczona na kwotę ogółem 418441,53 zł,

Środki te zostały wydatkowane na:

na wynagrodzenia bezosobowe wydatkowano 48776,60 zł

na usługi niematerialne wydatkowano 132278,04 zł

na koszty delegacji krajowych wydatkowano 4686,24 zł

na koszty delegacji zagranicznych wydatkowano 232700,65 zł.

Ponadto finansowanie realizacji celów Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego w ramach Obszaru Priorytetowego Biogeny (PA NUTRI) odbywało się przy dodatkowym **wspieraniu finansowym ze strony Komisji Europejskiej z tzw. pomocy technicznej (TA)** w oparciu o umowę z Komisją Europejską (KE) nr 2011CE160AT53 z dnia 16.12.2011 r., na lata 2012-2013. Stronom (GIOŚ oraz Ministerstwo Środowiska Finlandii) zostały przyznane środki w wysokości 120 000 EUR, z czego w 2012 r. kraje otrzymały 96 000 EU (po 48 000 EUR każda ze stron), jako pre-finansowanie.

Do końca 2013 r. strona polska wydała 14935,11 EUR z kwoty otrzymanego pre-finansowania oraz 7665,97 EUR, stanowiących wkład własny GIOŚ do TA (środki z

NFOŚiGW na prowadzenie Sekretariatu ds. Morza Bałtyckiego w latach 2012-2013). Dzięki otrzymanym środkom Pomocy Technicznej GIOŚ był w stanie sfinansować wiele działań wynikających z roli Koordynatora Obszaru Priorytetowego Biogeny (PA NUTRI), m.in. organizację spotkań interesariuszy OP Biogeny, spotkań Komitetu Sterującego OP Biogeny, bilateralnych spotkań Koordynatorów OP Biogeny, opracowanie i druk materiałów informacyjno – promocyjnych nt. problemu eutrofizacji i działania OP Biogeny w ramach SUERMB, udział członków Komitetu Sterującego oraz ekspertów zewnętrznych w organizowanych spotkaniach, udział Koordynatorów OP Biogeny w spotkaniach i seminariach związanych z tematyką eutrofizacji i SUERMB.

8. Podsumowanie

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2013 r. GIOŚ zapewnił udział polskich ekspertów w organizowanych spotkaniach grup roboczych HELCOM, Przewodniczących Delegacji HELCOM, koordynatorów Obszaru Priorytetowego Biogeny (PA NUTRI) Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego oraz interesariuszy obszarów priorytetowych NUTRI i HAZARDS SUERMB. Udział w pracach ww. grup zapewnił należyte wypełnianie zobowiązań Polski jako strony Konwencji Helsińskiej oraz GIOŚ jako współkoordynatora OP Biogeny i lidera projektu flagowego w ramach PA HAZARDS Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska reprezentował Polskę podczas Konferencji Ministerialnej HELCOM w październiku 2013 r. podczas, której została podpisana Deklaracja Ministerialna. Deklaracja zawiera ocenę stopnia realizacji Bałtyckiego Planu Działań oraz definiuje dalsze kroki do podjęcia przez państwa – strony konwencji na najbliższe lata.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska prezentował działania Polski na forum międzynarodowym, dbając jednocześnie o realizację wspólnych celów ekologicznych wyznaczonych państwom regionu Bałtyku.

W 2013 r. pracownicy Sekretariatu aktywnie działali na rzecz wymiany wiedzy w regionie Morza Bałtyckiego na temat inicjatyw podejmowanych w ramach Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego, wspierali liderów projektów flagowych Strategii w ubieganiu się o finansowanie z programów unijnych jak również przeprowadzili akcję informacyjną w celu wyłonienia nowych projektów wpisujących się w cele Strategii.

W 2013 roku Sekretariat zakończył prace na rzecz aktualizacji Krajowego Programu Wdrażania Bałtyckiego Planu Działań jak również nadania mu wymiaru finansowego.

GIOŚ działał na rzecz uzyskania synergii między różnymi inicjatywami, których wspólnym celem jest osiągnięcie dobrego stanu środowiska morskiego Bałtyku. Przykładem może być powołanie z inicjatywy GIOŚ jako lidera projektu flagowego SUE RMB grupy eksperckiej w ramach HELCOM (HELCOM MUNI) co doprowadziło do wspólnych prac na rzecz oceny potrzeby usuwania broni chemicznej z Bałtyku. Dodatkowo dochodziło do wymiany doświadczeń i wiedzy nt. zatopionej broni pomiędzy HELCOM, projektem flagowym OP HAZARDS SUE RMB oraz stronami Konwencji o zakazie broni chemicznej.